

Uredništvo in upravnništvo:
Maribor, Koroške ulice 5.

"STRAŽA"

izhaja v ponedeljek, sredo in petek
popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

STRAŽA

Naročnina listu:

Celo leto 12 K
Pol leta 6 K
Četrt leta 3 K
Mesečno 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6 redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 74.

Maribor, dne 2. julija 1913.

Letnik V.

Beseda o parlamentarizmu.

Znani mislec dr. Aleš Ušeničnik priobčuje v zadnji številki znanstvene revije „Čas“ zelo zanimiv in v marsičem aktuelen članek: „Idealizem v politiki.“ Med drugim nastopi učeni pisec zelo odločno proti onim, ki zabavljajo čez parlamentarizem ter netižno nezadovoljstvo z našimi parlamentarnimi ustanovami in sploh celim političnim delom. Dr. Ušeničnik piše:

Že Tomaž Akvinski je opozarjal na to, da je za svobodo ljudstva in za zdrav razvoj ljudske blaginje najbolje, če je tudi ljudstvo deležno vlade. Ne le, ker je absolutistična vlada, lahko slaba — to, pravi Akvinec, je lahko tudi vsaka druga vladavina — ampak zlasti zato, ker ustava silno dvigne še ljudsko zavest, da ljudstvu vesolja za življenje, moči za delo, ljubezni do domovine. Pod absolutizmom ljudska duša otopi. Ljudje tlačani so malodušni za vsako moško in vztrajno delo. Politična svoboda je pogoj vselega dela in napredka. Kjer ni svobode, se vseh polasti mrtvilo.

Kar pa je spoznal veliki mislec v „temnem“ srednjem veku, tega vendar ne bomo nazadnjaško tajili v polni svetlobi novega veka. Zlasti velikih držav si ne moremo več misliti brez ustave. Pobeđonoscev je sicer prerokoval, da bo že prihodnji rok strmoglavil parlamentarističnega „malika“, zgodilo se je pa nasprotno, da je tudi velika njegova domovina postavila malika na altar. Za Rusijo je pa šla celo kitasta Kitajska.

In čuda ni! Kultura je zadnja stoletja tako napredovala in radi tega so tudi naloge državi tako narasle, da eden sam ne zmore več vsega. Poleg tega so pa v velikih državah razmere tako raznolike, da tudi nekaj svetovalcev, če so še tako dobri, ne more vsega pregledati in presoditi in tako vladarju prav svetovati. Tudi je postalo ljudstvo nezaupno nasproti svetom tujih mu državnih svetovalcev, češ, da ne poznajo ljudske bede, tudi če bi imeli srce za ljudstvo. A ljudstvo, ki je ječalo toliko stoletij v tlačanstvu, niti v njihovo ljubezen več ne veruje. Kaj morejo v takih razmerah vladarji pametnejšega storiti, kot da pokličejo ljudstvo samo v svet? Naj pa ljudstvo samo pove, kako se mu godi, česa hoče, in česa ne, kaj bi bilo treba ukreniti in kako, da bodo narodi zadovoljni, veseli in srečni, saj je prava sre-

ča narodov vendarle prvi in zadnji smoter držav! A ker ljudstvo v veliki državi ne more samo v svete, zato naj izbere zaupne može ter naj jih pošlje kot svoje zastopnike v zbornice, kjer naj tolmačijo njegove želje, zahtevajo njegove pravice in izražajo njegovo voljo v zakonih, ki naj jim da vladar po modrem premisleku svojo sankcijo. Tako je nastal parlamentarizem in če imamo na umu ta tako preprosti in naravni razvoj iz absolutizma v parlamentarizem če tudi se dejansko ni vedno tako preprosto in naravno izvršil —, ne bomo klevetali parlamentarizma kot takega, temveč bomo obsojali le nespamet ljudi, ki to pametno napravo tako nespametno zlorabi. S parlamentarizmom je pa v zvezi tudi politika: volitve poslancev, zborovanje zbornic, sklepanje zakonov. Politika je najvišja funkcija, ki jo izvršuje ljudstvo v državi. S politiko si ljudstvo samo daje zakone. A ni to po svojem bistvu nekaj lepega in velikega?

Kakšna bi pa bila posledica, ko bi se najboljši umaknili s političnega torišča in bi dobri zane-marili politično delo? Ta, da bi dobili v politiki moč in oblast slabi in najslabši. Ali bi pa ne bila to velika narodna nesreča?

Narodna nesreča? Majejo z glavo nezadovoljneži. Bila bi, ko bi sedaj politiki kaj dosegli. Kaj pa v resnici dosežejo? Ničemnosti!

Počasi! Ko bi tudi pozitivno dosegli le ničemnosti — ali je na primer tudi gospodarsko delo našega kranjskega deželnega odbora le ničemnost? gradnja vodovodov in cest? velika akcija za izrabo vodnih sil in deželne elektrarne itd.? — a koliko zla preprečijo že s tem, da so! Postavite namesto njih slabe in najslabše, ali se ne bi ljudske potrebe le še bolj zanemarjale, ali ne bi začeli ljudski sovražniki dvigati glav, ali se ne bi začeli družiti slabi in najslabši, da bi pogazili ljudske pravice in ljudske svobodščine? Ali ne vidite, kako škrt kapitalizem že z zobmi, ko ljudski poslanci le razkrivajo njegove praktike in le skušajo preprečiti njegove nakane? Pustite v zbornice slabe in najslabše, za zlato bodo prodali najvitalnejše ljudske interese! Ali ne vidite, kako preži svobodomiselnost na ugoden trenutek, da bi udarilo na cerkev in krščanstvo? Pustite v zbornice slabe in najslabše, še sami se bodo pridružili svobodomiselnosti, da čim najpreje ubijejo svobodo — cerkve, pogazijo krščanski zakon in vržejo križ iz šol!

Ne! Naj so parlamentarne razmere še tako

klavrne, svojih političnih pravic in dolžnosti pa ne smemo niti za hip zanemariti! Zadelo bi nas težka sodba, če bi s svojo malomarnostjo odprli vrata v zbornice sovražnikom ljudstva in cerkve. Bojazen, da bi se kdaj to zgodilo, to je, da bi se začeli najboljši umikati s političnega torišča in dobri odtegovati političnemu delu, ta bojazen naj ostane torej res le strah, v sredi votel, okoli prazen!

Balkanske zmede.

Balkan tvori zopet zelo žalostno pozorišče: kladi so se začeli med seboj bratje zavezniki, zmede so hujše, kakor kedaj poprej. Po sijajnih zmagah križa nad polumesecem, po slavnem osvobojenju stoletja tlačanih trpinov, so sedanji dogodki naravnost — sramota. V znamenju boja za pravico in svobodo so zapričeli balkanski zavezniki svojo vojsko in oduševljeno jih je proslavljal cel omikani svet — razun nekaterih nemških zagrizencev — sedaj pa te svobode in pravice nočejo priznati med seboj. To je zelo disharmoničen zaključek balkanske epopeje in bo zgodovina govorila nekdanjo težko obsodbo. Ni le pregreha nad lastnimi ljudstvi, če se jih po tolikem krvavenju iz grde sebičnosti pahne v nova krvoprelitja, temveč pregreha nad celim slovanstvom in nad celo Evropo, ki hoče in želi miru.

Napraviti si jasno sliko o trenutnem položaju, ali postaviti celo kako prognozo za nadaljni razvoj, je nemogoče, ker so zmede grozne in poročila tudi skrajno nasprotna. Zadovoljiti se moramo s kratkim reasumiranjem dosedanjih dogodkov, v ostalem pa prinašamo nekaj poročil, po katerih naj si napravi sodbo vsak sam. Za dolgo taka sodba itak ne velja, ker se žalostna scenerija vedno spreminja, kakor v kaleidoskopu.

Po znanem rumunskem „bluffu“, ki pa je bržčas vsled zunanega pritiska ostal bolj brezpomemben, kot se je mislilo, je bila pozornost javnosti obrnjena na Pašičev ekspezo. Predno pa je še prišel Pašič do besede, je prišlo ob Varčarju do krvavih spopadov, ki so zavzeli že povsem obliko resnih vojnih konfliktov. Kdo je začel s sovražnostmi, se ne ve. Ena nasprotna stran skuša zvaliti krivdo na drugo, nobena noče prevzeti odgovornosti za te obsodbe vredne dogodke. Vojska še ni napovedana, za to se vsaka država boji svetovne javnosti, še bolj pa Ru-

PODLISTEK.

Drobiž.

Sodniki.

Volk in hijena skleneta zvezo z zajcem in z ježem.

„Sodruzi“, pravi volk, „napadimo čredo starega ovčarja Tomažaja; nevarnosti ni, plen bo pa velik. Ovčarjev pes Phylax je sicer jako nevaren, a njega se nam ni treba več bati, kajti ušel mu je, a ovčar sam pa je star in bolehen, porabimo torej to ugodno priliko, udrimo po noči v stajo, ovce so brez vsega varstva!“

In prikimali so mu zavezniki in predlog njegov so enoglasno sprejeli. Med tem, ko sta zajec in jež od ene strani vdrla v stajo in v temi razširjala med ovcami strah in grozo, se priplazila od druge strani volk in hijena in mrevarila in klala sta boječe ovce, da so pocepale druga za drugo.

Ko so klanje dokončali, spregovori jež:

„Ali se nismo junaško borili, povej ti, volk?“

In zajec pravi:

„Hijena, zdaj pa na delo, razdelimo si plen!“

Ona se pa zasmeje in reče:

„Plen naj si razdelimo — z vama? Glejta, da izgineta, ker sicer se nama vzbudi želja, da pomnoživa najin plen z enim mrtvim zajcem in ravnotakim ježem!“

In zajec in jež sta jo popihala v svoje luknje, kolikor hitro so ju nositi mogle noge.

„Bedaka“, pridene hijena porogljivo, „deliti bi hotela najin plen.“

„Kako bi rekla: najin?“ vpraša volk, hlastaje z jezikom in škripaje z ostrimi in koničastimi svojimi zobmi. „Hotela si menda reči „moj“ plen, kajti

jaz sem vam to svetoval, jaz sem najmočnejši med vami, plen je torej samo moj!“

Hijena je dobro vedela, da jo volk v moči prekaša in sklenila je takoj na tihem, da bo najbolje, če ne zahteva deleža, ampak zanj prosi.

„Glej, dragi volk, kaj ne bi bilo neumno sedaj od naju, če bi se drug drugega razmesarila in celo usmrtila in bi potemtakem morala prepustiti ves plen zajcu in ježu? Povejva celo stvar medvedu, on naj nama bo odločilen sodnik in njemu se pokoriva!“

„Prav imaš“, zatuli volk, ki je izkazal medvedu že marsikatero uslugo.

In šla sta v medvedovo votlino in prosila sta ga, da reši njuno zadevo.

„Obžalujem vaju“, zamrmra medved, „da se morata mučiti s takimi stvarmi. Rešiti vaju hočem vseh skrbi!“

Komaj je te besede spregovoril, že ju je oba, volka in hijeno, raztrgal, poginule ovce pa si je še vzel kot plačilo za svoje sodnijsko delo.

In morala?

Bolgarska in Srbija sta izjavili, da sta zadovoljni, da poravna Rusija njih spor, potem ko sta se Grška in Črnagora njunim odredbam glede delitve Turčije vklonili.

Iz družabnega življenja.

Takozvani „netaktni ljudje“ — vabiš jik kolkokrat hočeš — pridejo ti vseeno.

„Požeruhi“ nimajo dovolj nikoli, če tudi jim v enomer praviš: Help yourself!

„Nesramneži“ — nočejo nikakor oditi, če prav jih prosiš: Ostanite še, ne odhajajte!

„Simpatični“ — nanje se lahko zanesemo, vsako vabilo ti prav gotovo odbijejo, ali pa pridejo prav pozno.

Vsakdo se čuti dovolj močnega, prenašati nesrečo — drugega.

„Oh, kako lepo bi bilo življenje“ — je vzdihoval ponočnjak — ko bi le ne bil med dvema nočmi: dan!“

Kdor se, smole prime, se vmaže — in kdor ima smolo, ga vmažejo drugi.

Škoda . . . ali lepo bi bilo, ko bi pri pismih videli obraz onega, ki jih je pisal.

Krepost in nedolžnost plešeta v plesni dvorani večinoma na — vulkanu.

Tudi med dekleti je dosti — lumpov.

Žena, ki jo je mož zapustil, je bila zapuščena že davno, samo da tega vedela ni.

V vsaki družbi najdete ljudi, ki mislijo, da so „izobraženi“, če vpijejo.

Žalosten junak, ki se za vsako neumnost — smeje.

Marsikateri gost moti družbo s prihodom, marsikateri z — odhodom.

Mnogo društev je izobraževalnih, kar se pa o posameznih članih društva ne more reči.

Za smeh.

Čudna angleščina.

Moj Bog, kako čudni ljudje ste vi Amerikanci, — se je pritoževal Anglež, ko je prišel v Ameriko na posel. — Vi ste sploh drugačni ljudje in najbolj komična je vaša angleščina. Nekoč se vozim v ne-kem spalnem vagonu in ravnokar sem legel v svojo „kojo“, namreč spodnjo postelj, ko nekdo zakliče: „Look out!“ Seveda sem takoj glavo ven pomolil — in kesam se še danes!

Dober odgovor.

Dama (razkačeno): „Ha, s 6000 dolarčki letne plače si upate prositi za mojo roko? Ravno toliko že potrebujem za svoje žepne robe.“

„O tako, potem pa snubitev prekličem, ker žene s kroničnim nahodom ne maram.“

sije, ki je v znanem carjevem brzojavu tako odločno zagrozila onemu, ki bi s sovražnostmi pričel. Zato se sedaj zavezniki kar obsipujejo z notami in protesti. Izid bojev pomenja za Bolgarijo lepe uspehe. Bolgarija je pomaknila svoje pozicije daleč naprej v Vardarsko dolino, je zavzela Gjevgjelje in preprečila združitev grške in srbske armade. O obsegu bojev se ne ve podrobnosti, ker si poročila zelo nasprotujejo. Boji se ne nadaljujejo. Nekatera poročila sicer pravijo, da se boji nadaljujejo, toda druga zagotavljajo s tako sigurnostjo, da so boji ustavljeni, da o tem skoro ni mogoče dvomiti.

Tudi skoro ne more biti drugače. Diplomatične zveze med zavezniki še obstajajo, pogajanja, z sporazum se nadaljujejo, zato morajo vlade ukreniti vse potrebno, da se prevroča kri šovinistov pomiri in se boji ustavijo. Sicer pravijo nekatera poročila, da se more smatrati dosedanje boje že za začetek nove vojske, toda faktično to ni, saj se o bojih prav za prav nič ne poroča. Upanje, da se bo dalo ohraniti mir, se je sicer skrhilo na minimum, toda izginilo še ni. Srbska vlada je pripravljena, iti v Petrograd in ravno tako tudi bolgarska. Če bo pa prišlo do petrogradske konference, potem smatramo situacijo lahko za rešeno. Pod vplivom Rusije se bodo države že toliko sporazumele, da bo carjeva razsodba potem le mogoča in s konkretnim vspehom.

Pašičev ekspozé. — Skupščina sprejme carjevo razsodbo.

Beograd, dne 1. julija.

Za včerajšnjo sejo skupščine je vladalo velikansko zanimanje in je bila z napetostjo pričakovana. Že ob 8. uri zjutraj so bile galerije popolnoma natlačene občinstva. Seja se je pričela okoli 9. ure. Takoj začetkom seje je ministrski predsednik Pašič odgovarjal na razne interpelacije, nakar je rekapituliral diplomatska pogajanja in pojasnil, da obstoji razlika med srbskim in bolgarskim stališčem v tem, da zahteva Srbija brezpogojno demobilizacijo, sestanek ministrskih predsednikov, direktni poskus sporazuma, revizijo pogodbe in razsodbo na podlagi revizije pogodbe, dočim Bolgarska noče o tem ničesar slišati. Rusija je predlagala, da naj se obe vladi pogajata potom svojih ministrskih predsednikov, in sicer v Petrogradu, ruska vlada pa je za slučaj nesporazuma pripravljena prevzeti razsodništvo, da v principu sprejme razsodbo, a ne na podlagi pogodbe. Če obe vladi ostaneta pri svojem stališču, ne more priti do razsodbe.

Toda car noče sprejeti nikakih pogojev in težkoče obstoje tudi v tem, ker z rešitvijo o veljavnosti stare pogodbe še niso rešena vsa sporna vprašanja. Bolgarsko-grški spor se ne more oddvojiti od srbsko-bolgarskega, ker so vse balkanske države v zvezi in so se vse štiri države zavezale, da preprečijo napad od katerekoli strani. Vse štiri države so se obupno bojevale in Turčija je vsem štirim skupno odstopila ozemlje. Glavno je: vsa vprašanja se morajo razpravljati in reševati zajedno in istočasno. Če bo stanelek ministrskih predsednikov v Petrogradu nemogoč, pripadejo vsa zavezniška vprašanja razsodišču. Srbska vlada je prepričana, da se bo razsojalo zdaj o sporu na široki podlagi in iz višjega stališča, da se bo razsojalo na podlagi vseh podatkov, ki so izpremenili pogodbo in da se izroči rešitev srbsko-bolgarskega spora takrat, kakor rešitev grško-bolgarskega spora. V Petrograd je bil poslan obširen memorandum o srbskih zahtevah in razlogih. Sprejemši poziv na rusko razsodišče, srbska vlada izjavlja, da stoji na istem stališču, ki je bil že označen v znanem ekspozéju.

Te Pašičeve izjave so vzbudile v skupščini veliko odobravanje večine.

Nato je govoril nacionalist poslanec Ribarac, ki je očital vladi, ker ni že poprej prisilila Bolgarsko na revizijo stare pogodbe in ker ni proklamirala aneksije osvojenega ozemlja. Zato stavlja predlog, v katerem pozivlja vlado, naj ukrene vse potrebne korake v smislu aneksije.

Naprednjak Marinković je kritiziral dosedanje neodločnost vlade.

Samostalec Drašković je predlagal dnevni red, enak onemu, katerega je sprejela skupščina ob priliki ekspozéja.

Minister Ljubo Jovanović je označil neodstopne življenjske interese Srbije in dokazal, da zapadna Macedonija ni bolgarska in da nimajo tam Bolgari prav nobenih kulturnih in zgodovinskih spomenikov.

Danes se je seja nadaljevala. Notranji minister Pawlič je podal v imenu vlade izjavo, da so se na podlagi uradnih poročil raztezali bolgarski napadi na celo srbsko fronto in so zavzemali širok obseg. To že niso bile več lokalne praske, temveč pričetek vojnih sovražnosti od strani Bolgarske brez vojne napovedi. Vsled resnega ogroženja srbskega teritorija po Bolgariji je naročila vlada armadnemu poveljstvu, da naj varuje z vsemi močmi srbski teritorij.

Nato je sprejela skupščina z 82 glasovi proti 69 od vladne stranke predlagani dnevni red, ki jemlje včerajšnji odgovor vlade na znanje in istočasno izjavlja, da vstraja skupščina na prejšnji resoluciji, (ki je sprejela carjevo razsodništvo).

Pred tretjo balkansko vojsko?

Dunaj, dne 1. julija.

„Pijeva korespondenca“ slika položaj tako-le: Odločitev o vojski ali miru na Balkanu bo znabit

konečno padla, ko bodo cenjeni čitatelji te vrstice čitali in divjal bo mogoče že na celi črti ljut boj. Že izjave srbskega ministrskega predsednika Pašiča v včerajšnji skupščini so bile take, da lahko vzbujajo največjo bojazen. Bistvo teh izjav obstoja v tem, da vstraja Srbija pri svoji zahtevi po reviziji bolgarsko-srbske pogodbe in da je le na tej podlagi pripravljena, se pogajati z Bolgarijo in to tem bolj, ker ji je znano, da hoče Rusija le na širši podlagi razsojati, kot je ona v pogodbi.

Tudi se Rusija ne bo omejala pri svoji razsodbi samo na bolgarsko-srbske difference, marveč bo hotela rešiti še tudi bolgarsko-grški spor. Zdi se, da se je odločila Srbija k temu novemu stališču, ki popolnoma nasprotuje izjavi Pašiča, katero je podal koncem prejšnjega tedna, z ozirom na dejstvo, da je zavzela Rumunija agresivno stališče, ki položaj Bolgarije občutno slabi. Razum tega je dobila Srbija od ruske strani brezdvomno gotova jamstva. Brez tega jamstva bi si ne bi bil upal Pašič podati tako decideranih izjav. Z ozirom na ta nasprotstva je tedaj zelo dvomljivo, če bo sploh prišlo do ruske razsodbe.

Trenutno se nahaja Bolgarija v zelo neugodnem položaju in v Sofiji bi dobro storili, če bi iz te zagate iskali izhoda. Boriti se proti trem frontam, presega moči Bolgarije. Topovi in puške so se takorekoč že sami sprožili. Poročila iz Beograda in Soluna o spopadih med Bolgari in Srbi na eni strani, in med Bolgari in Grki na drugi strani potrjujejo žalostno resnico, da se je vojska dejanski že pričela, ne da bi bila napovedana. Bolgari so v teh praskah prednjih straž imeli vspehe, kajti posrečilo se jim je, se polastiti dela Vardarske doline in železnice Skoplje—Solun, in sicer ravno na tistem mestu, kjer bi si bila morala podati roke srbska in grška armada v svojih operacijah zoper Bolgare. Bolgari so zasedli Gewheli, porinili Srbe in Grke nazaj in so ločili na ta način oba nasprotnika ter preprečili njun načrt. Če bi prišlo do vojske med bivšimi zavezniki, je vojaški položaj za Bolgare ugodnejši in s tem tudi šanse na zmago večje.

Srbske vrhovno poveljstvo dobilo nalog, da nastopi.

Beograd, dne 1. julija. Vlada je srbskemu vrhovnemu poveljstvu dala nalog, da vsled napada bolgarskih čet izvede nemudoma vse potrebne vojaške odredbe.

Vojno poročilo bolgarskemu generalnemu štabu.

Sofija, dne 1. julija. (K. b.) Generalni štab bolgarske armade je prejel tekom noči naslednjo poročilo:

1. Operacije Bolgarov so bile že tekom včerajšnjega dne ustavljene, ker niso ponovili Grki svojih napadov. Vspehi včerajšnjih bojev so za Grke neugodni. Po hudem protinapadu so jih naše čete popolnoma užugale ter zasledovale ob desnem bregu Strime do južnega obrežja Tachinojezera. Naše čete so se utrdile v svojih pozicijah.

2. Ob zahodni strani Doirana so naše čete porinile nazaj eno srbsko in eno grško kolono in ju zasledovale. Po krvavem boju smo se polastili Gjevgjelija in ga utrdili.

3. Našim četam došlo povelje, da ustavimo operacije proti Srbom, se je zopet obnovilo. Odposlali smo parlamenterja k Srbom, ki naj predlaga, da še tudi oni ustavijo nadalnje operacije. V slučaju, da odklonijo Srbi ta predlog in zopet preidejo k prodiranju, imajo tudi naše čete povelje za prodiranje. Včerajšnji boji so bili za Srbe neugodni. Naše čete so vrgle Srbe nazaj in so jih zasledovale. Zasedli smo kraje Udofmo, Krivolak, Suševo, Tahon, Dobrovo in Emerico, katere smo takoj utrdili.

Boj za Gjevgjeli.

Pariški listi prinašajo podrobna izvirna poročila o boju za Gjevgjeli. Srbi so naravnost obupno branili mesto, a njih število je bilo veliko premajhno. Ko so uvideli, da je vsak odpor zaman, so trikrat s hrabrim bajonetnim naskokom naskočili Bolgare in jih vse trikrat vrgli iz mesta. Ko so Bolgari dobili konečno še večja ojačenja in je tudi artilerija otvorila silen ogenj na srbsko posadko, so se morali Srbi vsled prevelike bolgarske premoči umakniti in zapustiti mesto.

Grki s silo razorožili Bolgare v Solunu.

Solun, dne 1. julija. (Oficijelno.) Grški general Kallaris je včeraj poslal poveljniku bolgarske garnizije pismo, v katerem pravi: Ker so bolgarske čete začele sovražnosti, imam čast, Vas prositi, da mesto v teku ene ure zapustite in izročite orožje, častniki pa smejo sablje obdržati. Bolgarske čete se bodo s posebnim vlakom odpejale do naših predstraž in se je vse ukrenilo za njihovo varnost. Po preteku tega roka bom žal primoran, dati povelje, da se z bolgarsko garnizijo postopa, kakor s sovražnikom.

Ker bolgarska garnizija po preteku tega roka orožja ni izročila, so grške čete bolgarsko garnizijo obkrožile. Otvoril se je ogenj. Žrtve so še neznane. Garnizija se je konečno udala grškim oblastem. V mestu se je red vzdržal.

Kdo je začel?

Beograd, dne 1. julija. Uradno se razglša: Bolgarski poslanik Andrej Tošev je včeraj izročil srbski vladi noto, v kateri Bolgarska protestira proti napadom srbskih in grških čet na bolgarske pozicije in odklanja odgovornost Bolgarske glede eventualnih bodočih dogodkov.

Srbska vlada je na ta protest bolgarskega poslanika Toševa odgovorila s posebno verbalno noto, v kateri se konstatuje, da je vsebina bolgarskega protesta neresnična, ker je dokazano, da so Bolgari včeraj ob pol 3. uri zjutraj napadli srbske pozicije. Bolgarski protest omenja spopade, ki so se baje vršili predvčerajšnjim. Glede teh spopadov pa izjavlja srbska vlada, da ji ni o njih ničesar znanega, konstatira, da je bolgarska brzojavna agencija izdala poročila o teh spopadih v času, ko se boji še sploh niso pričeli. Bolgari so torej že naprej poročali, da jih hočejo Srbi napasti. Sicer pa dokazujejo bolgarski napadi na vse grške pozicije, da Bolgarska sistematično deluje na to, da izbruhne vojna. Kot najzlastnejši dokaz ilojalnega in mednarodnemu pravu nasprotujočega postopanja bolgarske vlade proti Srbiji, pa je smatrati zadržanje srbskega kurirja v Caribrodu, ki je imel s seboj oficijelna pisma poslanika dr. Spalajkovića in o katerega usodi se ne da vkljub urgencam srbske vlade nič pozitivnega poizvedeti.

Vojna se je pričela!

Grški minister zunanjih del, Koromiles, je podal, kakor poroča specijelni dopisnik „Neue Freie Presse“, to-le izjavo: Grška vlada je dala svojim macedonskim divizijam povelje, naj preidejo v vsi črti v ofenzivo. S tem se je vojna brez formalne napovedi dejansko pričela. Grška vlada bo podala danes v Sofiji primerno oficijelno izjavo. Grška vlada odklanja vso odgovornost za bodoče dogodke. Boji v Macedoniji se nadaljujejo, rezultati teh borb do zdaj še niso znani.

Bolgarija se udeleži petrogradskega sestanka.

Bolgarska vlada je izročila ruskemu poslaniku Nehljudovu spomenico, v kateri izjavlja, da je pripravljena, da se brez odlaganja udeleži nameravane konference balkanskih ministrskih predsednikov v Petrogradu.

Nemčija huda na Avstrijo.

Nemški politični krogi ne prikrivajo svoje nevolje nad grofom Berchtoldom, katerega dolže, da je s svojo preveč bolgarofilsko politiko hotel oškodovati Rumunijo, ki uživa največje simpatije Nemčije. Nemčija razume najnovejši korak Rumunije, ki ne more dovoliti, da se balkansko vprašanje reši brez nje. Nemška diplomacija pa želi tudi, da se preveč ne oškoduje Grčija in svetuje avstrijskim državnikom, naj se spoprijazni s Srbijo.

Politični pregled.

Galicija.

Izid deželnozborskih volitev iz kmečke skupine je presenetil Poljake in Rusine. Kmečka skupina (poli 74 poslancev v gališki deželni zbor. Od teh mandatov so jih imeli do sedaj Rusini 22 in Poljaki 52. Takoj, ko je bil deželni zbor razpuščen, so prerokovali poznavalci razmer, da si bodo Rusini na novo priborili 8 do 10 mandatov. To prerokovanje se je uresničilo. Rusini so si priborili 10 novih mandatov. Kljub temu pa je bil hud volilni boj zlasti na strani Rusinov. Zmagali so Ukrajinci. Od 32 rusinskih poslancev je 30 takih, ki se prištevajo k Ukrajincem. Od ostalih dveh je eden rusofilski Rusin, drugi pa starorusin. Žalostno pa je, da med izvoljenimi rusinskimi poslanci ni niti enega krščanskega socialca, vsi pripadajo svobodomiselnim struji. Rusinski svobodomiselnici se zato zelo vesele te sijajne zmage.

Nasprotno je pa na poljski strani. Poljski svobodomiselnici so doživeli veliko razočaranje. Že v prvem volilnem naskoku je bila ljudska stranka Stapinskega in z njo zvezana krakovska konservativna stranka poražena. Stapinski je izgubil kar 5 mandatov. Najodločnejši nasprotniki te koalicije, vsepoljaki, so imeli v prejšnjem deželnem zboru le dva zastopnika kmečkih občin, katoliški centrum in vshodnji Galiciji pa samo 1 mandat. Sedaj so se združili s krščanskimi socialci v eno krščansko ljudsko stranko, kateri se je posrečilo, da si je priborila 9 mandatov. Nasprotno je pa poljska ljudska stranka od 19 mandatov obdržala le 14, a krakovski konservativci so od 10 mandatov izgubili kar 6. Pristaši Bobrzynskega volilnega kompromisa imajo skupaj 19 poslancev, med temi je 1 demokrat, med tem ko imajo nasprotniki bloka 22 mandatov in sicer 9 krščanskih narodnjakov in 13 centrumovih konservativcev in vshodnjih galiških avtonomistov. Eden izmed izvoljenih ne pripada k nobeni stranki. Razmerje glasov se je spremenilo za tri glasove v dobro nasprotnikov volilne reforme, kljub temu, da so si Ukrajinci priborili veliko vspehov.

V mestnih skupinah, kjer prevladuje židovski element, bodo vspehi krščanskih socialcev precej skromni. Nasprotno pa nihče ne dvomi, da bodo pri volitvah iz skupine veleposestnikov in vshodnji Galiciji izginile one stranke svobodomiselnega kova, ki jih je ustanovil prejšnji gališki cesarski namestnik. Konečni izid volitev bo končal s popolnim porazom svobodomiselnega bloka.

Ogrska korupcija.

V Arađu so se vršile v soboto državnozborske volitve. Nasproti sta si stala grof Tisza in grof Szecheny. Boj je bil divji, uprav mažarski. Od 4033 oddanih glasov je dobil ministrski predsednik Tisza 2470 glasov, kandidat opozicije grof Aladar Szecheny pa 1563 glasov. Seveda je zmagala nasilnost ogrske vladne stranke in pa denar.

Raznoterosti.

Naš prevz. g. knezoškof so oboleli in zdaj močno trpijo na bronhijalnem katarju, posledici dolgotrajnih birmskih potovanj in s temi združenih naporov. Bog jih okrepi in jim kmalu podeli popolno zdravje!

Smrtna kosa. Umrl je na Angleškem, kjer je živel v pokoju kot c. kr. računski revident, gospod Ljudovik Furlani, bivši urednik celjske „Domovine“ in v začetku tudi „Nar. Dnevnika.“

Cesar je dospel včeraj, dne 1. t. m., v Ischl, kjer bo ostal čez poletje.

Henry Rochefort †. Znani francoski politični pisatelj in politik Henry Rochefort je v ponedeljek, 30. junija, umrl, star 83 let.

Za katoliški shod so došle zadnje rešitve železnic. Zglasilnice so se pričele razpošiljati. Najprej dobe zglasilnice najbolj oddaljeni, v par dneh jih pa dobe že vsi župni uradi. Prosimo, da se razvije povsod najživahnejša agitacija tako, da bo agitačno delo za udeležbo v glavnem že opravljeno, ko pridejo zglasilnice. Nujne so skupne agitačne in organizatorične seje vseh naših društvenih odborov v posameznih župnijah. Opozorjamo tudi, da bodo župani in občinski svetovalci naših slovenskih občin tvorili v slavnostnem sprevodu skupno s poslanci posebno skupino. Na katoliškem shodu v Ljubljani naj se s katoliškim slovenskim ljudstvom zbera tudi vsi slovenski župani in občinski svetovalci!

Iz učiteljske službe. Na trirazrednici v Zdo-lah, tretji plačilni razred, je oddati učiteljsko mesto; prošnje do dne 18. julija. — Na petrazrednici v Grižah, drugi plačilni razred, je oddati službo učitelja ali učiteljice; prošnje do dne 25. julija. — Na štiri-razrednici v Rečici, drugi plačilni razred, je oddati službo učitelja; prošnje do dne 25. julija.

Iz veterinarne službe. Veterarni pristav Oton Straub je imenovan okrajnim živinozdravnikom.

„Hrvat.“ novo glasilo vrhovne uprave Stranke prava. Iz Zagreba pišejo: „V soboto je izšla prva številka novega glasila vrhovne uprave Stranke prava, „Hrvat.“ Izdajatelj novega lista je predsednik vrhovne uprave dr. Mile Starčević, urednik pa bivši večletni glavni urednik „Hrvatstva“, gospod Dragutin pl. Hrvoj, bivši poslanec garčinskega okraja. Komisarijatski aparat je proti temu novemu listu razvil vse svoje sile. List je bil zaplenjen na 68 mestih. Najnedolžnejše stvari, ki bi le iz daleka mogle dirniti občutljivost onih, ki so se nedavno odcepili od Stranke prava, vse je bilo zaplenjeno in pa prečrtano. Ves čas komisarijata se kljub vsej krutosti ni postopalo tako proti nobenemu listu. Zaplenjene so celo javne izjave klubov in duhovniških zborov v prilog dr. Starčeviću. Komisarska vlada namerava novo glasilo najostreje preganjati. „Hrvat“ prihaja vsak dan nešteto izjav in somišljenjskih priglasov. Želimo novemu bojevniku za pravice Hrvatov obilo uspehov in mu kličemo: ne kloniti tilnika pred nasilniki in tirani!

Dalmatinski „veleizdajalec.“ Kakor znano, je državno pravdnštvo uvedlo kazensko preiskavo proti P. Kataliniču, županu v Splitu, radi njegovega govora, ki ga je imel meseca novembra lanskega leta povodom manifestacije v proslavo zmage balkanskih narodov nad Turki. Proti županu je bila vložena obtožnica in za razpravo proti njemu je najvišje sodišče delegiralo deželno sodišče v Celovcu. Sedaj je celovško sodišče vrnilo kazenske spise proti županu Kataliniču preiskovalnemu sodniku v Splitu v svrhu, da izpopolni preiskavo, češ, da so dosedajni rezultati preiskave nezadostni. Kakor se torej zdi, celovško sodišče ne smatra krivde splitskega župana za zadostno dokazane, zato ni izključeno, da bi se ob koncu ne ustavilo kazenskega postopanja proti županu Kataliniču.

Cvetlični dan na južni železnici. Slovenski javnosti naznanja podpisano društvo glede cvetličnih dni na južni železnici sledeče: Na Dunaju se je na predlog nekaterih uradnikov pod pokroviteljstvom uprave južne železnice započela akcija za ustanovitev „otroškega zavetišča“ (Kinderheim) za uslužbence južne železnice. Na čelo prireditve se je postavila uprava južne železnice s svojimi funkcionarji; v razne odseke pa so postavljeni predstavitelji raznih internacionalnih in nemških železničarskih organizacij. Tako sestavljeni osrednji odbor na Dunaju je sestavil načrt za prireditve dvetličnih dni po vseh progah južne železnice. Cvetlični dan, oziroma dnevi, naj bi se vršili dne 5., 6. in 7. ali pa 12., 13. in 14. julija. Učinek cvetličnih dni bi občutilo potujoče in prevažujoče se občinstvo. Prvemu bi se na postajah vsiljevale sveže cvetlice, drugemu pa odkupni listki (Enthebungskarten), seveda ne zastoni. Do tu bi humanitarna akcija morda zaslužila več ali pa manj podpore od strani slavnega občinstva. (Priobčili smo že kratko naznanilo. Op. ur.) Toda osrednje vodstvo podpisane društva, ki razteza svoje delovanje po vseh progah južne železnice na Slovenskem, si šteje v dolžnost, opozoriti vso slovensko javnost na dejstvo, da je dunajski osrednji odbor za ustanovitev otroškega zavetišča v izključno Slovence nasprotnih rokah. V tem odseku najdemo zastopnike nam Slovencem sovražnih organizacij. Vodstvo prireditve pa, v katerem ni zastopnika slovenskih železničarjev, slovenskega naroda vobče, ne služi našega zaupanja. Kdo more jamčiti, da bodo

dobrot zavetišča deležni otroci slovenskih starišev ravno tako, kakor oni nemških železničarjev? V tem oziru imamo slovenski železniški uradniki zelo briske izkušnje (Kurštiftunga Eisenbahnbeamtenvereina). Hote ali nehote je osrednji odbor na Dunaju prezrl poklicane zastopnike naših narodnih organizacij. A dolžnost vse slovenske javnosti je, da odreče temu (sedanjemu) osrednjemu odboru na Dunaju in njegovim akcijam svojo pomoč s tem, da ne kupuje cvetlic in ne plača odkupnih tiskov. Podpisano društvo, za kojega ugled gre tu v prvi vrsti, prosi, da slavno občinstvo uvaža navedeno okolnost in se z vso silo upre proti prireditvi cvetličnih dni po Slovenskem. — V Trstu, dne 28. junija 1913. Za osrednje vodstvo „Društva jugoslovanskih železniških uradnikov“: V. Černigoj, predsednik; J. Dolinar, Podbregar, podpredsednika.

Doba pasjih dni je komaj napočila, a pri liberalcih so se že pokazale njene zle posledice: modrovanje liberalnih listov je še bolj neumno in bedasto, kot navadno. Sedaj zatrjujejo liberalna glasila s vso resnostjo, da naša stranka propada, med tem, ko liberalci vstajajo. Ne bomo zavračali argumentov, s katerimi utemeljujejo liberalci te svoje trditve, ker so preveč smešni in ker smo mi dobri ljudje. Mi privoščimo liberalcem res prav iz srca to veselje. Dalje kot do prihodnjih volitev itak ne bo trajalo. Takrat pa ne bomo govorili več mi, ampak volilci in liberalci bodo dobili batine.

Sole zaprte. Danes v sredo, dne 2. t. m., dopoldne so bile zaprte vse mariborske sole, srednje, ljudske in meščanske, radi škratice, ki se vedno še bolj širi. Po nekaterih šolah so bili poslani učenci domov takoj, ko so prišli v šolo, na gimnaziji pa ob 10. uri. Jutri morajo še v šolo. Če dobijo že spričevala, nam ni znano.

Z izmišljenimi izgubami naših denarnih zavodov tolažijo liberalci svoje pristase, da morejo prikriti ogromne resnične zgube svojih zavodov (vide: Šoštanj, Zadruga zveza v Celju, Globoko, Poljane itd.). „Sloga“ in „Slovenski Narod“ v bratskem objemu poročata, da je ljudska hranilnica in posojilnica v Celju izgubila 100.000 K, katere je posodila neke-mu falitnemu mlekarskemu podjetju; pri razdelitvi skupila za dotično posestvo je posojilnica baje s sto tisoč kron propadla. Resnica pa je ta, da ljudska posojilnica v Celju ni niti krajevarja izgubila, da je dotično posojilo bilo podeljeno na drugo zadostno varnost, da se je le naknadno v eventuelno nadaljno varnost vknjižilo na posestvo in da je na račun odplačano 45.000 K v gotovini, 25.000 K pa v prima vrednostnih papirjih in da tudi za ostanek ni nobene nevarnosti. Zakaj ne povedo liberalci, koliko je pri dotičnem posestvu izgubila neka liberalna banka v Ljubljani? Naj pometajo pred svojim lastnim pragom!

Kam gremo v nedeljo? Na veselico Slovenske Straže v Radvanje pri Mariboru.

Štajersko.

Maribor. Po mestu se splošno govori, da so se politični uradi za to tako pozno premestili v novo poslopje, ker je glavni pl. Weiß pozabil odpovedati stanovanje v starem poslopju. Da ni bila ta pozabljenost brez materijalne škode, je umevno. Slišali smo glasove, ki z vso odločnostjo zahtevajo, naj pl. Weiß nosi škodo, ki je s tem zadela državo.

Zalec. V soboto, dne 28. junija, je umrl po dolgi bolezni Anton Bergmann, mag. far., brat dr. Bergmanna.

Smolnik. Prijatelje narave opozarjamo na čudovit odmev izza smolniške cerkve. Ako ustreliš, se vrne zvok še le po 35 sekundah in se potem še sliši več kot 15kratni odmev.

St. Lovrenc nad Mariborom. Pretekli teden sta obhajala na svojem posestvu na Smolniku v najožjem rodbinskem in prijateljskem krogu desetletnico svoje poroke naša odlična somišljenika, veleposestnika gospa Julika in gospod Pavel Skerbinjek. Vrli-ma in neustrašenima narodnima boriteljema v nemčurskem St. Lovrencu želimo in kličemo: Še na mnoga leta po potih dela in vseh potih!

Ruše. Prihodnjo nedeljo, dne 6. julija, se vrši na Smolniku, kakor običajno vsako leto, velik cerkveni shod, kamor so vabljeni vsi prijatelji smolniške cerkve in zelenega Pohorja!

Spodnja Novavas pri Slov. Bistrici. (Smrt blage žene.) V Spodnji Novivasi pri Slov. Bistrici je v ponedeljek, dne 30. junija, po dolgotrajni mučni bolezni v 69. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspala blaga žena in posestnica Marija Jerovšek, mati velečastitega c. kr. profesorja in ravnatelja Cirilove fiskarne v Mariboru, dr. Antona Jerovškega. Rajna pokojnica, vzor katoliško-narodne žene, je vzgojila vse svoje otroke v pravem versko-narodnem duhu. Naj v miru počiva! Veleugledni rodbini pa izrekamo najiskrenejše sožalje!

Št. Janž pri Vuzenici. V Št. Janžu pri Vuzenici se je v četrtek vrgel pod vlak neka dekla iz Št. Janža z samoumorilnem namenom. Ker je bila malo prepočasna, jo je stroj butil in vrgel ob skalnato steno. Brez zavestno so odpeljali v slovenjgraško bol-

nišnico. Pravijo, da je malo upanja, da bi ostala pri življenju.

Ljutomer. Pretečeni ponedeljek, to je dne 23. junija, je izginil tukajšnji pismonoša Polak. Prišlo se je na sled marsikaterim nerednostim glede dostavljenja denarjev itd. Ker se je zbal kazni, je pa še pravočasno odkuril — najbrže čez ocean.

Stranice pri Konjicah. (Požar.) Dne 29. junija proti polnoči je izbruhnil požar v gospodarskem poslopju posestnika Nagliča, ki je v kratkem času upepelil hišo z gospodarskim poslopjem vred. Zgorela sta dva konja, osem glav goveje živine in deset svinj.

Ptuj. Dne 28. junija je umrl tukajšnji notar K. Filafero. N. v m. p.!

Ljutomer. Pretečeno nedeljo zvečer je zgorel v trgu škedenj gospoda Frica Zemljiča, prej last gospoda Repiča. V njem je bilo nakladanih 14 voz sena, kar je postalo žrtev plamena. Domače gasilno društvo je sicer precej hitro bilo na licu mesta, a trajalo je še dolgo, da je brizgalna služila svojemu namenu. Gasilci so skakali sem in tja, končno se jim je vendar posrečilo, da so pritrdili „šlauhe.“ Brez slovenskega jezika seveda ni šlo, ker so v tem nemškonskonalnem društvu edino le Nemci slovenskega pokolenja. Če ne bi bakljov doma pozabili, bi menda prej prišlo do gašenja. Ki sreči ni bilo vetra. Od zunanjih gasilnih društev je prihitelo na pomoč stročko, ki je pridno delovalo.

Celje. Odkar je dr. Jurtela doživel poneverjenje pri liberalni posojilnici v Ptuj (Gregorič je ostal še živo v spominu Slovincem v ptujskem okraju), pa skuša po „Slogi“ naprtiti posojilnicam, ki ne trobijo v liberalni rog, slične madeže. Pri tem „slogaškem“ početju mu grede „slovenski“ sodni uradniki na Štajerskem in Kranjskem, ki izdajejo na željo Volksrata nemške Beschlusse mesto slovenskih sklepov, četudi so listine popolnoma slovenske, (v zemljiški knjigi v Ptuj bo našel dovolj slučajev) na roko. Zadnja „Sloga“ poroča glede ljudske hranilnice in posojilnice v Celju senzacionalno novico, da je ista kot previden zavod dala neko tirjatev vknjižiti tudi na posestvo poroka in ni prišla tam do plačila, ne pove pa, da so razmere dolžnika take (lastnik mlekarne v Medvodah M. Ivančič je bil le porok), da je posojilo že pri dolžniku popolnoma zasigurano, posojilnica pa ima še dva dobra poroka. Da bo gospod dr. Jurtela in njegovo trobilo „Sloga“ še bolj pomirjen, mu prav tiho povemo, da sta že dve tretjini posojila, za katero je bil tretji porok lastnik mlekarne v Medvodah, povrnjeni, zadnja tretjina bo pa tudi v kratkem povrnjena. Gorečnost dr. Jurtela je hvalevredna, a naj jo posveti liberalni Zadrugi zvezi v Celju in njenim posojilnicam članicam, pobriga se naj za liberalno posojilnico v Brežicah, kjer ni konkurenčnega zavoda, a vendar — (drugo mu naj povedo liberalni revizorji Kunej in Stibler). Če bo pa „Sloga“ še v bodoče z lažnjivimi vestmi skušala vzeti našim zavodom dobro ime, bomo brez pardona začeli razkrivati gospodarstvo cele vrste liberalnih posojilnic. Gospod dr. Jurtela lahko v Celju izve, da je — materijala dovolj na razpolago.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Primorsko.

Puljski defraudanti pred celovško poroto. Kakor že znano, so bili puljski defraudanti Galante et consortes, ki so oškodovali puljsko mestno občino na nepošten način za več stotisoč, pred poročnim sodiščem v Rovinju oproščeni. Kasacijski dvor je pa to sodbo razveljavil in za novo obravnavo delegiral celovško poroto. Upajmo, da bo zmagala pravica in bodo italijanski sleparji vendar le dobili zaslužen plačilo.

Povsod vohuni.

Iz Pulja poročajo:

V soboto je dospel semkaj poštni in brzojavni ravnatelj, dvorni svetnik Pattay, v spremstvu bivšega policijskega komisarja dr. Mlekuša, koncipista Miroslaviča in več policijskih agentov. Ta komisija se je napotila v poštni urad v ulici Carrara poleg Narodnega doma. Poštni urad so takoj zaprli, uradnikom in uslužbencem so ukazali, naj takoj zapuste uradne prostore ter se odstranijo. Nato se je izvršila v poštnih prostorih hišna preiskava, ki je še trajala pozno do večera. Istočasno je aretirala policija poštnega uradnika Nikolicha in nekega posestnika Ivančiča. Odvedli so ju na policijo, kjer so ju zasliševali skoraj do jutra. Tekom nedelje je policija izvršila še več drugih aretacij.

O vzrokih teh senzacionalnih aretacij ni ničesar znane, ker čuva policija najstrožjo tajnost. In zato se tudi ne more izvedeti niti imen vseh aretovancev. Tno pa je gotovo, da se pri aferi ne gre za kakšne poneverbe, marveč toliko kot gotovo je, da je oblast prišla na sled neki veleizdajski aferi. Zatrjuje se, da so v afero zapleteni tudi neki častniki.

Listnica uredništva.

G. Rudolf Pevec, Mozirje: Na Vašo prošnjo Vam potrjujemo, da Vi tokrat niste pisali dopisa iz Mozirja, ki je bil priobčen v 64. številki naše lista z dne 9. junija.

